

MOSKENES KOMMUNE

*Temaplan
friluftslivets ferdselsårer
2025 - 2035*

Innledning

Prosjektet Friluftslivets ferdselsårer (FF) bygger på Stortingsmelding 18 (2015–2016) Friluftsliv som kilde til helse og livskvalitet (13) og Klima- og miljødepartementets Handlingsplan for friluftsliv fra 2018 (5).

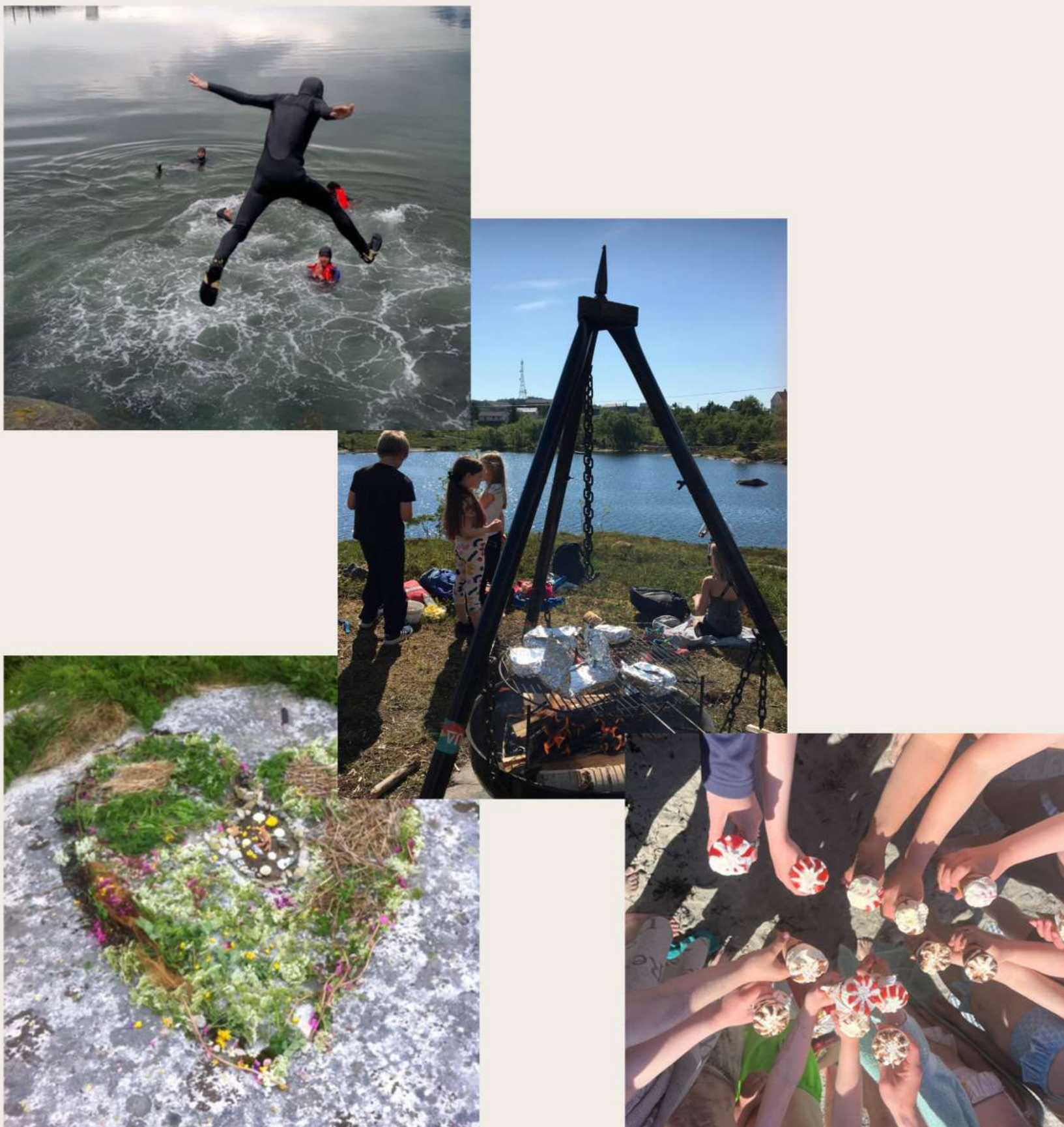
Stortingsmeldingen ønsker økt satsing på friluftslivets ferdselsårer, som stier, løyper og turveier, fordi disse er sentrale for å gjøre friluftsliv tilgjengelig for flere – både i hverdagen og i fritiden.

Stortingsmeldingen fremhever at kommunene har en viktig rolle i å planlegge og tilrettelegge for ferdselsårer, og det oppfordres til at kommunene utarbeider temaplaner som identifiserer, ivaretar og utvikler disse ferdselsårene. Det legges vekt på at slike planer skal bidra til folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv, og at arbeidet skal være godt forankret og inkluderende.

Meldingen danner grunnlaget for det flerårige prosjektet som Miljødirektoratet leder, hvor fylkeskommunene og kommunene samarbeider om utvikling av slike temaplaner. I Nordland er det fylkeskommunen som leder arbeidet, gjennom de ulike friluftsrådene.

Det er anbefalt å utarbeide lokale ferdselsåreplaner som temaplaner. Temaplanene har som hensikt å bidra til å sikre et attraktivt tilbud til befolkningen med tanke på folkehelse, livskvalitet, bolyst samt reiseliv. Arbeidet skal bidra til å identifisere, ivareta og utvikle friluftslivets ferdselsårer i den enkelte kommune.

Verdien av friluftsliv

I 2020 gav Helsedirektoratet ut rapporten Vunne leveår og helsetapsjusterte leveår (DALYs) ved fysisk aktivitet (11). Denne viser at 20% av befolkningen oppfyller anbefalingene for fysisk aktivitet, 60% er delvis aktiv og 20% er inaktive. Oppdaterte tall fra Helsedirektoratet i 2024 har beregnet at dersom hele befolkningen hadde oppfylt myndighetenes anbefalinger til fysisk aktivitet, ville en hypotetisk velferdsgevinst vært på 455 milliarder kroner.

I Norge er friluftsliv den viktigste alminnelige formen for fysisk aktivitet. Å gå tur er den vanligste aktiviteten i alle aldersgrupper, og foregår som regel uorganisert. Tall fra Levekårsundersøkelse 2024 (12) viser at 90% av alle kvinner går på tur, og 78% av alle menn. De fleste oppgir at deres turer er drevet av ønsket om naturopplevelser, fysisk aktivitet, samt oppleve stillheten i naturen/stressreduksjon og sosialt samvær. Til en viss grad oppsøkes naturen også for spenning.

Regjeringen ønsker at kommunene skal legge til rette for at enda flere jevnlig kan være aktive, og at de som i dag er lite fysisk aktive kan bli mer aktive gjennom friluftsliv. Det er store besparelse i helsegevinsten som ligger i dette. Den største gevinsten oppnår den som utøver friluftsliv, som får bedre helse og som kan oppleve at livskvaliteten blir bedre. Friluftsliv har dokumentert helseeffekt både på fysisk og psykisk helse (2, 3, 4, 11).

Stier, turveger, løyper og leder er avgjørende for utøvelse av tur enten det er på turveg, sti, skiløype eller annet. Forskning viser at nærheten til nærturterreng øker sannsynligheten for fysisk aktivitet i hverdagen. Ulike grupper innen befolkning vil ha ulike forståelse av hva som er nært, men generelt ser benyttes kriterium for 500 meter til nærturterreng som grense til hva som er nært (3).

Temaplan

Hensikten med temaplan for friluftslivets ferdselsårer er å sørge for at den enkelte kommune får oversikt over hvilke ferdselsårer som finnes i kommunen og om det er tiltak som bør fremmes for å bidra til å øke andelen fysisk aktive i kommunen. Planen skal fungere som et hjelpemiddel og kunnskapsgrunnlag i andre planer, som for eksempel kommunedelens arealplan og stedlige reguleringsplaner.

Plan for friluftslivets ferdselsårer omhandler bruk av fotturer, langrenn, ro- og padleruter, frisbeegolfbane, sykkelvei og tilrettelegging for myke trafikanter mellom Å og Hamnøy.

Når det skrives om friluftsliv i temaplanen er det friluftsliv som er relatert til stier, turveger, leder og ruter, som gåing, skigåing, sykling, padling, buldring og frisbeegolf.

Jakt, fiske, bærplukking, randonee, og å gå på skøyter er friluftslivsaktiviteter som bruker arealer ved siden av ferdselsårene og er ikke en del av planen.

Bruk av motorbåt, seilbåt og snøscooter er viktig friluftsliv for mange, men er ikke inkludert i denne planen eller veilederen til Miljødirektoratet.

Ferdselsåreplanen er avgrenset geografisk til Moskenes kommune. Planen dekker hele kommunen.

Organisering

Prosjekteier: Formannskapet

Prosjektleder: Sigrid Bjørck – Lofoten friluftsråd

Prosjektgruppe:

Tina Cathrin Hansen – representant fra kommunen

Ole-Jakob Kvalshaug – nasjonalparkforvalter/Lofotodden nasjonalpark

Gustav Fauskanger Pedersen – representant fra kommunen

Marlene Sæthre – folkevalgt

Svein Georg Gabrielsen – folkevalgt

Hanna Sverdrup (vara) – ordfører

Tore Raymond Sæthre (vara) – varaordfører

Medvirkning

Det ble gjennomført medvirkningsdag på Rådhuset 14.11.2025.

Medvirkningsrådene i kommunen var særskilt invitert i tillegg til at det var publisert informasjon om møtet på kommunens hjemmesider. I tillegg var det anledning til å komme med innspill via et eget digitalt skjema. Skjemaet var tilgjengelig fra kommunens hjemmesider.

Høring

tekst settes inn etter at høring er gjennomført

Faguttrykk

Ferdselsårer er traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Ulike ferdselsårer:

- Sti er et tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.
- Turveg er en opparbeida og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.
- Led er ferdselsårer på vann og over breer.
- Løyper er ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig trækkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Friluftsliv defineres som: «Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse». Korte fot- og skiturer, bading, sykling, turer med ikke-motorisert båt, samt jakt, fiske og sanking av bær og sopp regnes som noen av de vanligste friluftslivsaktivitetene.

Målpunkt er både steder der det er naturlig å starte og avslutte bruken av ferdselsårene og attraksjoner/steder som motiverer til bruk av dem. Eksempler på slike steder er holdeplasser for offentlig transport, innfallsporter, parkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringssteder, skoler/barnehager, kulturminner, osv.

Nasjonale turiststier er definerte områder med svært stor attraksjonskraft og opplevelsesverdi. Det er et utvalg av stier og turmål som gjennom langsiktig og helhetlig planlegging tåler meget høyt besøk uten at natur-, kultur- og opplevelseskvalitetene forringes og hvor det store besøket også skal bidra til lokal verdiskaping.

Nærtur Nærnatur som grøntområder, parker, trær, hundremeterskoger, badeplasser og vannspeil fremmer fysisk aktivitet, friluftsliv, sosial kontakt, legger til rette for godebomiljøer og sikrer naturmangfold. Nærturene er en viktig del av ferdselsårene. Avstanden til nærturterrenget er helt avgjørende for hvor mye det blir brukt. Handlingsrommet i plan- og bygningsloven og arealplan kan brukes til å ivareta nærturområder i arealer med utbyggingspress.

Statlig sikret friluftsområde: Et statlig sikret friluftslivsområde er et område som kommunen eller friluftsrådet har sikret gjennom kjøp eller bruksavtale for allmennhetens bruk, med støtte fra staten. Målet er å ivareta viktige friluftslivsområder og forvalte dem slik at de er tilgjengelige og attraktive, og flere får gode muligheter til friluftslivsopplevelser og -aktivitet.

Temaplan er et planverktøy som brukes av kommuner og offentlige etater for å utvikle og styre innsatsen innenfor et bestemt tema eller fagområde. Den er ikke juridisk bindende som en reguleringsplan, men gir strategisk retning og kan danne grunnlag for politiske vedtak og prioriteringer.

Trasé defineres i denne sammenheng som en korridor i terrenget for både foreslåtte, planlagte og eksisterende ferdselsårer og turruter. En trasé har et definert start- og sluttpunkt. .

Turruter er skilta, merka og kartfesta traséer, i turrutedatabasen til kartverket for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk.

Turforslag er en anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget. Turforslag formidles bl.a. på ulike turportaler, informasjonsbrosjyrer, turkort og gjennom muntlig overlevering.

Universell utforming er turveger og andre tilretteleggingstiltak som tilfredsstiller kravene i Norsk Standard for universell utforming av opparbeidete uteområder (11).

Godt tilgjengelig turruter er en kategori som innebærer at en ferdselsåre er bedre tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse, men likevel ikke slik at kravene til universell utforming fullt ut er ivaretatt.

Forankring i kommunale strategier

Moskenes kommune vedtok 18.10.2022 Temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2022–2026. Planen beskriver hvordan kommunen gjennom kommuneplanleggingen skal arbeide aktivt for å ivareta og stimulere til de aktivitetene og tiltakene som allerede finnes, for å opprettholde innbyggernes fysiske helse. Som en del av denne temaplanen fremheves Lofoten Friluftsråd som en av kommunens samarbeidspartnere for å oppnå dette.

I temaplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv er det videre vist til at Moskenes kommune ønsker, i samråd med Lofoten friluftsråd, å tilrettelegge og videreutvikle for frilftsaktiviteter i kommunen.

Gjennom arbeidsprogrammet har styret vedtatt at friluftsrådet fra 2020 og fremover skal jobbe med (...) planer for friluftslivets ferdselsårer. 25.02.2025 ble formannskapet orientert om at arbeidet med friluftslivets ferdselsårer var startet etter at prosjektleder startet 02.01.2025. Formannskapet vedtok at Moskenes kommune skulle delta i arbeidet med utarbeiding av friluftslivets ferdselsårer og at formannskapet skal vedta prosjektgruppas sammensetning. Vedtak på arbeidsgruppens sammensetning var klar 07.04.2025.

Lofotodden nasjonalpark

Moskenes kommune er en del av Lofotodden Nasjonalpark. Nasjonalparken er avgrenset til yttersiden av Moskenesøya. Nasjonalparkens hovedformål er vern av naturområde kystalpint landskap med sitt særskilte flora og fauna. Forvaltningsmyndighet er Lofotodden nasjonalparkstyre.

Lofotodden nasjonalpark har en vedtatt plan for hvordan forvaltningsmyndigheten gjennomfører besøksforvaltning for verneområdet. Denne planen kalles besøksstrategi. Besøksstrategien viser hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i verneområdet, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. I besøksstrategien er det lagt en plan for hvilke turmål man skal kanalisere besøkende til, og hvilke områder man skal skjerme av hensyn til verneverdiene eller lokalt friluftsliv. Tilrettelegging og inngrep i nasjonalparken kan ikke skje uten tillatelse fra nasjonalparkstyret (5).

Mål

Temaplanen for friluftslivets ferdselsårer er forankret i de overordnede målene kommuneplanens samfunnsdel:

- Vi vil ha et levende Moskenessamfunn med bærekraftige bygder og fiskevær, og med flere folk i husan.
- Vi vil at Moskenes skal være en bærekraftig kommune med fokus på ressursforvaltning og naturmiljø, en god forvaltning av turismen og et godt kollektivtilbud. Og at kystfiske og reiseliv skal være klimavennlig og bidra aktivt til det grønne skiftet.
- Vi vil ha et åpent og helsefremmende samfunn med høy trivselsfaktor og sterkt samhold på tvers av generasjoner, hvor ingen skal føle seg ensom.
- Vi satser på fremtidens Moskenes! Vi vil fremme trivsel, læring og aktivitet, og sikre en trygg oppvekst for barn og unge.
- Vi vil at Moskenes skal videreutvikles som en aktiv og fremtidsrettet fiskerikommune. Vi ønsker at primærnæringene fortsatt skal stå sterkt og videreutvikles, men også legge til rette for nye næringer. Lokale naturressurser og kvoterettigheter skal gi mest mulig verdiskaping i kommunen.
- Vi vil at Moskenes skal være en aktiv kulturkommune for barn, unge og voksne, som ivaretar dugnadsånd og styrker Moskenesidentiteten.

Temaplanen har mål på to nivåer; effektmål og resultatmål. Effektmålene er de overordnede målene, som gir retning og vekting av aktuelle tiltak i planen. Resultatmålene er de konkrete målene som legger grunnlaget for handling.

Effektmål

Formålet med planen (effektmålet) for friluftslivets ferdselsårer er at den skal bidra til:

- Økt fysisk aktivitet og bedre fysisk og psykisk helse i befolkning som helhet.
- Økt bolyst og attraktivitet som bosted og reisemål for hele kommunen.
- Opprettholde et friluftslivstilbud for alle i kommunen og sørge for at alle grupper i kommunen skal ha en tilrettelagt tursti.
- Legge til rette for økt friluftsliv for ungdommer.
- Kanalisere ferdsel til turmål som er tilrettelagt for å tåle høyt besøkstrykk.
- Tilrettelegging av ferdselsårer skal være klimarobust.
- Jobbe for fortau/gang-sykkelvei langs E10 fra Å til Hamnøy.
- Løsninger for parkering, toalett og renovasjon i tilknytning til ferdselsårer.

Resultatmål

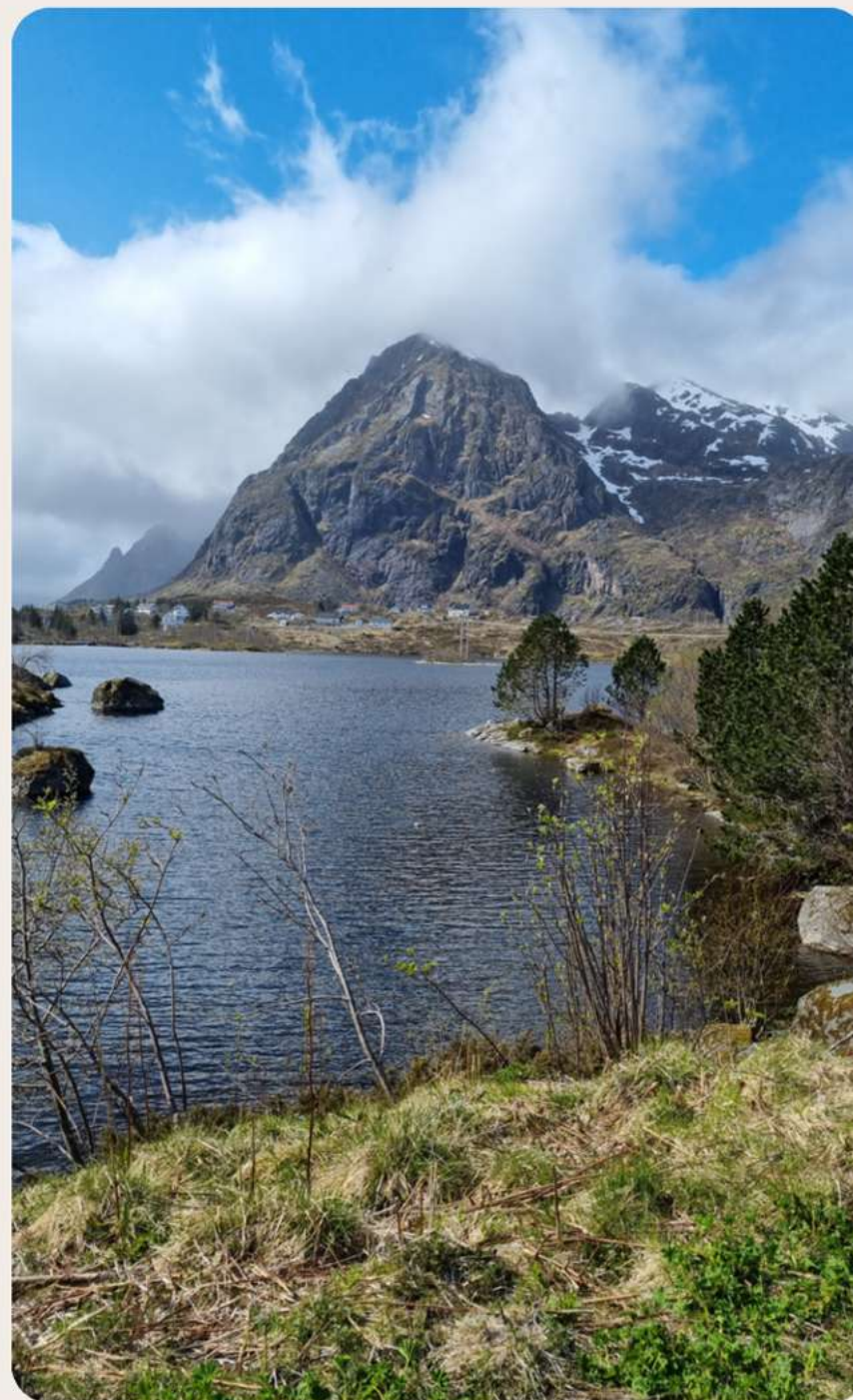
- Plan for friluftslivets ferdselsårer skal få fram løsninger for (resultatmål):
- Sikre innbyggernes tilgang til nærturer.
- Sikre tilgang for gående og syklende langs E10 mellom Å og Hamnøy.
- Tilrettelegge for fysisk aktivitet i nærområder for å fremme god fysisk og psykisk helse, eksempelvis uteområdet på Sørvågen Skole.
- Velge ut områder i samarbeid med barnehagen som kan utvikles til «deres hemmelige» plasser.
- Jobbe for at det etableres en padlerute i Reinefjorden med utgangspunkt i Reine ytre havn.
- Sykehjem/omsorgsboliger skal ha tilgang til sansehage, gjerne med hvilebenk.
- Tilrettelegge for økt organisert aktivitet og utstyrssentral (BUA) med fokus på ungdom.
- Finne løsninger for utfartsparkering, toalett og renovasjon.
- Velge ut turmål som skal tilrettelegges for å kanalisere ferdsel, herunder arbeid med sti, skiltplan og informasjonstiltak.
- Reinebringen må tilrettelegges videre.
- Det må arbeides for at Reinebringen blir en nasjonal turiststi, slik at man sikrer driftstilskudd til besøksforvaltning av Reinebringen.
- Det må jobbes videre med sikkerhetstiltak på Reinebringen, herunder videreføring av vertsskapsordningen.

Dagens situasjon

Moskenes har i flere år vært et område folk reiser til for å gå på tur i Lofotfjellene og Lofotnaturen. Kommunen har spektakulær natur med spisse fjell som strekker seg opp mot 1000 meter. Kommunen skiller seg fra nabokommunene med at det er få strandflater. Ofte går berget bratt opp fra havet (14).

Det har utarbeidet seg et omfattende nettverk av turstier i kommunen. Noen av stiene har vært der i flere årtier, mens andre er av nyere dato. De færreste av stiene er merket i henhold til merkehåndboka, den nasjonale standarden for stimerking (1).

Lofoten Turlag har bygget ei hytte under fjellet Munken. Hytta kalles Munkebu og stien inn til hytta har vært merket. Turen til Munkebu har blitt særlig populær blant tilreisende. I 2025 har hytta vært stengt etter gjentatt skadeverk.

Ildsjeler og lokale krefter

Dugnadsånden i Moskenes kommune er til stede i lag og foreninger som arbeider med tilrettelegging av lokale turstier. Det gjøres en rekke tiltak basert på frivillig innsats. Flere av tiltakene har mottatt midler gjennom idrettsforbundets regelverk for tilskudd for ordinære anlegg og nærmiljøanlegg (spillemidler). Disse bidragene er uvurderlige for å gi innbyggerne nærmiljøanlegg som er tilgjengelig og attraktive. Det kan nevnes lag og foreninger som Lofoten Turlag, Moskenes Jeger og Fiskeforening og Sørvågen og omegn idrettslag, Moskenes Røde kors, Reine velforening, Reine IL, Lofoten Friluftsråd, Reinebringen, Vindstad grendelag, Kjerkfjord grendelag og Reinefjorden Grunneierlag.

Fotruter

Moskenes kommune har en rekke godt etablerte og kjente fotruter. Særlig kjent er turen til Munkebu og til Buessanden som ligger inne i Lofotodden nasjonalpark. Dette er turstiene i kommunen som har flest besøkende og også størst grad av slitasje. Nasjonalparken arbeider med tiltak for å sikre at områdene i nasjonalparken kan bevares, samtidig som det legges til rette for fotturer.

Topografien i Moskenes er preget av høye fjell, i bratt og ulent terreng. Dette preger turrutene og gjør at mange av turene lokalt er krevende turer.

Mange av stiene er tydelige stier med definerte startpunkt og parkeringsmulighet, mens andre stier har oppstått når folk går fra sin private eiendom og ut i marka. Skilting av stier er ikke gjort systematisk, men enkelte stier er skiltet eller delvis skiltet. Nasjonalparken skiller seg ut med gjennomført skilting etter merkehåndboka (1).

Nærturer

Bebyggelsen i Moskenes snor seg over holmer, skjær og viker mellom høye fjelltopper på den ene siden og havet på den andre. Dette setter premissene for hvilke mulige nærturer som finnes. På noen plasser kan det være vanskelig å finne turmuligheter der man bor, mens andre bor i et område med flatere terreng, og større mulighet for den daglige gåturen.

Den enkelte bygd har sin egen nærtur. På Å er det mange turmulighet lokalt. Man kan gå rundt selve fiskeværet og ut på berget i sør og eventuelt ta turen oppom utkikkspunktet. For en lengre tur kan stien inn langs Ågvatnet følges. Det gamle fiskeværet Tind har litt begrenset turmulighet, men hvis man er observant når man krysser E10 er det trivelig turterreng opp til Tindsvatnet. I Sørvågen er det løypa rundt Sørvågvatnet som benyttes til nærtur. Turen benyttes av skolen, barnehagen og de som bor i Sørvågen. I tillegg kan man gå på stiene i Glåpen. Moskenes har nærturområde i Bakjorda og Seljevika. Området opp til Moskenesvatnet er også registrert som viktig friluftslivsområde, men området er mer bratt og ikke like tilgjengelig.

Reine har et lokalt turområde på Munkhauan, Andøya har en liten tursti over toppunktet, og frisbeegolfområde. Olenilsøya har to turstier. Den mest brukte er turen til Olenilstoppen, det er også en sti ut til fyret. Deler av denne er på en etablert steinvei. Beboere på Reine har ellers noe begrenset turmulighet pga topografien i området, smal veg og høy trafikkbelastning. Fra Hamnøya benyttes den gamle veien til Akkarvika.

Av eldre ruter er stien fra Forsfjorden og ut til Hoffstad; Vindstad til Bunes og veien i Kjerkfjorden også gode nærturområder, men det er ikke lengre fastboende langs disse turveien.

Toppturer

Lofotens mest besøkte tursti, er sherpatrappa opp til Reinebringen. I sommerhalvåret har turstien turvakter/turverter. Stien er stengt i vinterhalvåret. Det er mange spektakulære toppturer man gå i Moskenes. Topografien er preget av bratt terreng og spisse tinder.

Det er viktig å ha et bevisst forhold til vanskelighetsgrad, utstyr og sikkerhet når man begir seg ut på toppturer. Det er viktig å ha med seg det utstyret man har behov for, og kontrollere om det blir behov for klatre- og sikringsutstyr for å nå den toppen man har som mål.

Tilrettelagte stier

Det finnes to turstier som er tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen.

Turstien langs Sørvågvatnet er tilrettelagt for barnevogn og forsøkt tilrettelagt for rullestol. Det er likevel slik at ikke hele turen kan gjennomføres av de med bevegelsesnedsettelse, fordi enkelte deler at turen er for bratt. I arbeidet med temaplanen er det sett på mulige tiltak for å utbedre dette. Dette er videre omtalt i analysene for planen. Ytterst på Å er det asfaltert turveg fra parkeringsplassen i enden av E10 og rett sørover mot Kråksloka. Turvegen er kun litt over 220 meter lang, og må gås samme veg tilbake.

Områder som kan benyttes av alle er turstiene utenfor tunellene. Dette er turveier som har oppstått etter at E10 har fått rassikring og tunneller. I landskapet utenfor tunellene står de gamle veien og kan fortsatt benyttes av myke trafikanter. Disse turveiene er ikke særskilt tilrettelagte stier, men de har liten grad av stigning, tilgjengelige parkeringsplasser og stor grad av asfalt på turveien.

Statlig sikra friluftsområder

Moskenes kommune har kun ett statlig sikret friluftsområde som ligger ved Solbjørnvatnet i Flakstad kommune. Avgrensningen av området strekker seg inn i Moskenes kommune og det er flere mulige adkomstmuligheter (for de spreke), fra Moskenes og inn i dette friluftsområdet.

Padle- og rorleder

Det er ingen kommunale eller offentlig padleruter i kommunen, men det finnes flere aktører som tilbyr padling. Reinefjorden regnes som et av de mer skjermede padleområdene i Lofoten, med begrenset eksponering mot åpent hav. Dette gjør fjorden til et mye brukt område for padling, både av besøkende og kommersielle tilbydere. Det kan likevel oppstå fallvinder og brå endringer i vær- og bølgeforhold, og ferdsel krever derfor fortsatt god vurdering og kompetanse.

Klatring og buldring

En friluftsansettelse som utøves av mange, både lokale og tilreisende, er klatring. Klatrerutene i Moskenes er ofte krevende, og klatreleder er derfor ikke omfattet av planen. For klatrere som ønsker å utforske fjellene i Moskenes anbefales det å ta kontakt med lokale guider.

Det er mange områder i kommunen hvor det er gode muligheter for buldring. Dette er klatring på mindre fjellpartier og steiner, hvor man klatrer uten sikring, og med madrass under seg, i tilfelle fall.

Skiløyper

Et ønske fra kommunen er at det kan opparbeides preparerte langrennsløyper. Utfordringen ligger i at Moskenes har få flate partier hvor det kan etableres langrennsløyper. Store deler av kommunen er registrert som potensielt skredfarlig område, både i sikkerhetsklasse S2 og S3 (NVE aktsomhetskart for snøskred) (10), mer informasjon side 14 . Sørpågen og omegn idrettslag kjører scooterspor for langrenn langs Sørpågvatnet når det er forhold for dette.

Skikjøring/Randonee

For de som liker frikjøring ned fra topper, har Moskenes noen topper man kan bestige, men generelt er fjellene i Moskenes så bratte at det er lite egnet for randonee. De som er lokalkjent og kreativ kan også finne andre steder hvor man kan frikjøre. Det er viktig å huske på at store deler av Moskenes er definert som snørasfarlig område (11). Den som begir seg ut på tur må alltid gjøre nødvendig avveining for risiko.

Sykkelruter

Moskenes kommune har ingen offentlige sykkelruter. Det er også begrenset med tilrettelegging for syklende langs E10, hvor sommertrafikken er tett. Generelt er det et ønske fra kommunens side at det bygges gang- og sykkelveger i kommunen, men det kreves langvarige prosesser for å få dette til. En del utøvere liker å sykle på stier. Det er få stier som er godt egnet for dette i Moskenes, fordi stiene går i bratt fjellterreng. I Lofotodden nasjonalpark er det forbud mot sykling på stien fra Bunesfjorden til Bunesanden.

Utfordringer

Parkering

Populære utfartssteder opplever manglende kapasitet for parkering. Der hvor man tidligere kunne parkere i avkjørsler eller i mindre lommer på vegene, vokser parkering ut langs vegene. Dette skaper trafikkfarlige situasjoner og reduserer fremkommeligheten.

Språk

Med økt besøk øker behovet for å få ut informasjon til besøkende. En utfordring har vist seg å være å nå ut med informasjon besøkende som ikke snakker norsk eller engelsk. Dette gjør at den informasjonen som er tilgjengelig ikke når ut.

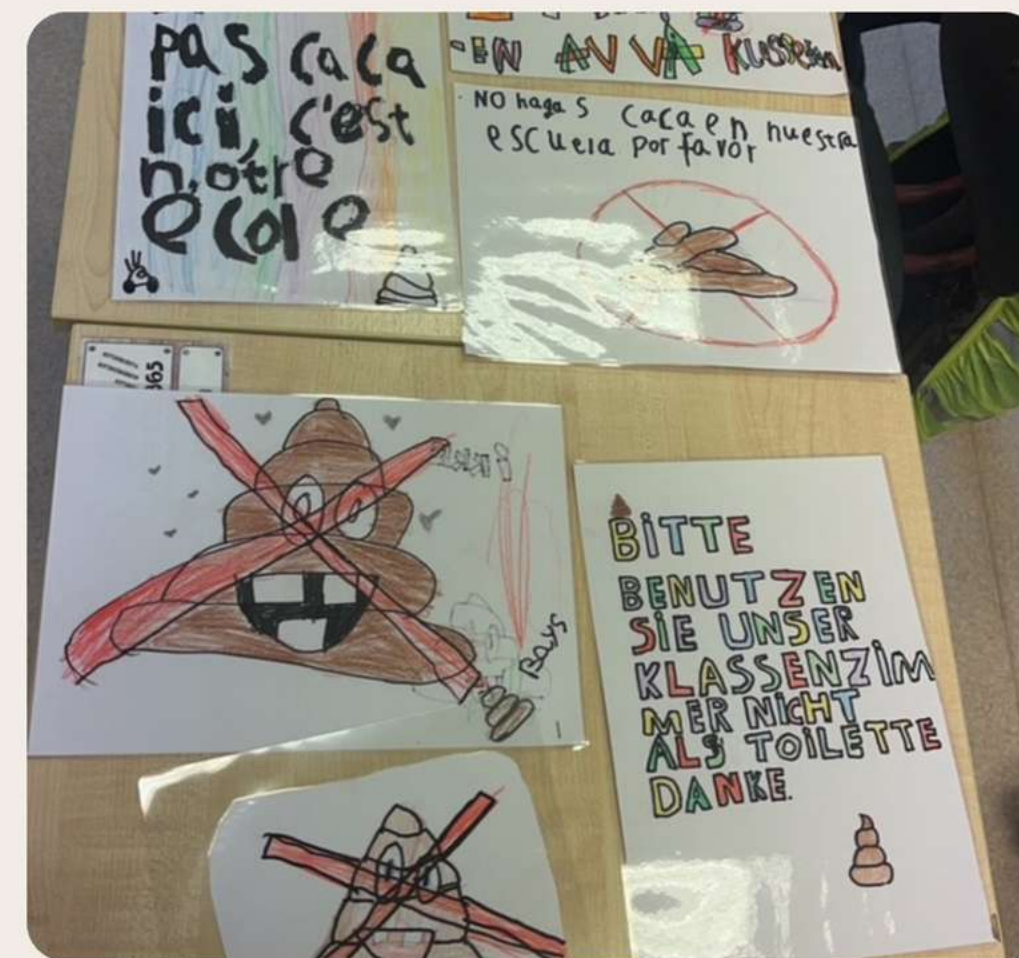

Myke trafikanter

Med økte besøkstall kommer også flere som ønsker å utforske og oppleve. Dette gir press på all infrastruktur. Andelen myke trafikanter langs veinettet har gått opp, samtidig som det er økt trafikkbelastning på veiene. Dette øker behovet for gang- og sykkelveier og fortau.

Restavfall

Selv om det store flertallet av besøkende er flinke til å rydde og ta med seg restavfallet tilbake etter tur, finnes det eksempler på at avfallet bli liggende igjen etter besøk. Moskenes kommune setter hver vår ut avfallsdunker og containere på strategiske plasser, slik at besøkende har mulighet til å levere inn avfallet på en ordentlig måte. I sommersesongen finnes det 9 offentlige avfallspunkter i kommunen.

Toalettavfall

Besøkende som har behov for toalett har ikke alltid mulighet til å finne et toalett der de er, eller de er ikke alltid like flinke til å oppsøke de toalettene som er tilgjengelige i kommunen. Dette resulterer i spor av mennesker, i form av avføring i naturen, langs, på og i turstiene, ved rasteområdene og rundt lokale bålplasser og gapahuker.

Flere av de lokale overflatevannene benyttes som drikkevannskilder og de er særlig sårbare for en eventuell forurensning.

Det er 8 steder i kommunen hvor det er tilgjengelig toalett for tilreisende.

Foto 1 : Lofoten Friluftsråd
Foto 2: Sigrid Bjørck
Foto 3: Ole-Jakob Kvalshaug

Slitasje

At folk holder seg i aktivitet og benytter lokale turstier er et flott folkehelseiltak. Samtidig bidrar tråkk fra mange føtter til at plantedekket i stiene ikke klarer å overleve. Resultatet er at stiene mister vegetasjonsdekket og jordlaget blir eksponert og løsner. Regn og vind bidrar til ytterligere løsgjøring og erosjon, stiene blir dypere. Ved nedbør er ofte stiene de laveste punktene i terrenget. Dermed samles regnet i stien, og den utvikler seg til en bekk. Som et resultat vil ofte folk velge å gå utenfor stien. Slik dannes en ny sti, og når denne ser lik ut som den første, dannes neste sti, og stien brer seg ut i landskapet.

Hekkeområder

Hekke- og yngleområder i strandsonen er særskilt sårbare for ferdsel. Det er derfor opprettet ferdselsforbud i ulike verneområder. Oddan og Lofotodden naturreservat i Moskenes har ferdselsforbud fra 15.04 til 31.07. (7) Det er også ferdselsforbud i Lofotodden naturreservat helt på sørtuppen av Moskenesøya.

Infrastruktur

De gamle veiene i Lofoten har først oppstått som en sti, deretter en kjerreveg for så å bli en smal gårdsveg. Det moderne vegnettet slik vi kjenner det i dag er bygget opp fra 1960-tallet, ofte der de gamle kjerrevegene gikk tidligere. Mange av veiene i Moskenes er smale uten tilstrekkelig bankett og stedvis med begrenset fundament. Besøkende kommer ofte tilreisende i bil eller leier bil lokalt. Dette gir store utfordringer på det smale vegnettet.

Vannforsyningen i kommunen består av flere lokale vannverk som benytter overflatevann som vannkilde. Vannkildene blir utsatt for påvirkning dersom det utøves friluftsliv i nedbørfeltet eller selve vannkilden benyttes til rekreasjon. Det er viktig å ha et bevisst forhold til hva slags bruk som er tillatt ved og rundt vannkilder og ved behov innføre begrensninger i menneskelig aktivitet.

Hunder

Mange fastboende og tilreisende har hund som er med på tur. Ikke alle besøkende er kjent med bestemmelsene i hundeloven og at de har ansvar for å at hunden ikke er til ulempe eller skade for andre. En hver hundeeier har et generelt krav til aktsomhet (§3), og dette gjelder hele året. I henhold til §6 er det båndtvang i hele Norge fra 1. april til og med 20. august, men hundeeier har et særskilt ansvar for å holde hunden i bånd også utover denne tidsperioden, spesielt i områder hvor det er husdyr og andre turgåere (6). Løse hunder utgjør en trussel for lokalt dyreliv.

Beitedyr

Det er begrenset med tilgjengelig areal for beitedyr i Moskenes. Det er sau på beite på Vindstad/Bunesfjorden. På Rostad har det vært høylandsfe og villsau på beite, men området har lite friluftsliv og det ansees ikke som utfordring mellom turgåere og beitedyr. I Sørvågen er det en husholdning med noen få geiter som hovedsakelig beiter på innmark.

Fortrenging

Lofoten har opplevd stor vekst i antall besøkende de siste årene. Dette legger press på arealer, veier, parkeringsplasser og øker behovet for renovasjon og offentlige toalett. Besøkende har ofte en annen fremferd enn de lokale, og stedvis oppleves både økt grad av forsøpling, slitasje og støy. Det bidrar også til at lokale unngår enkelte tur- og friluftslivsområder fordi det er mange besøkende. Det er en økende grad av behov for om å hegne om nærturområder. Fortrenging forekommer mest på plasser som lokalbefolkningen opplever som egne. Derfor vil det være individuelt hvilke områder man føler seg fortrent fra.

I beskrivelsen av ulike nærturer, fotruter og og turmål har det vært nøye utvalg av stedsnavn og enkelte stedsnavn er bevisst ikke tatt med i beskrivelsen, ut fra hensynet til å skjerme nærturene.

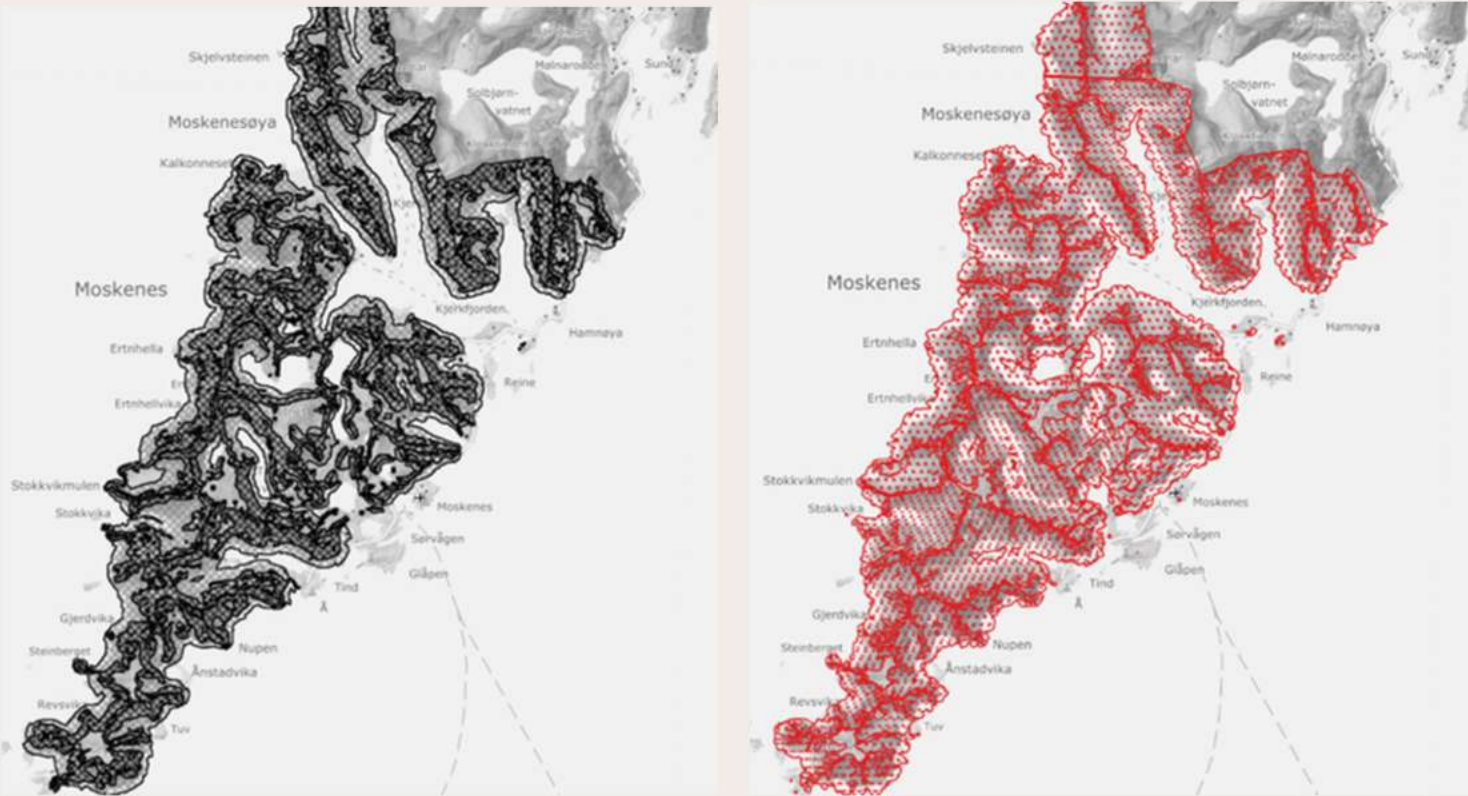
Normalt utarbeides det en kartdel til temaplan for friluftslivets ferdselsårer, men det er ikke ønskelig å gi ut kart over turer i Moskenes. Alt kartarbeidet fra temaplanen er derfor begrenset til interne analyser. Når stiene er er ferdig tilrettelagt kan det utarbeides turkart og gis ut informasjon om de ulike turrutene i kommunen.

Gapahuker er heller ikke fremstilt i kart og i liten grad omtalt, da det har vært store lokale utfordringer med enkelte tilreisendes bruk av lokale gapahuker.

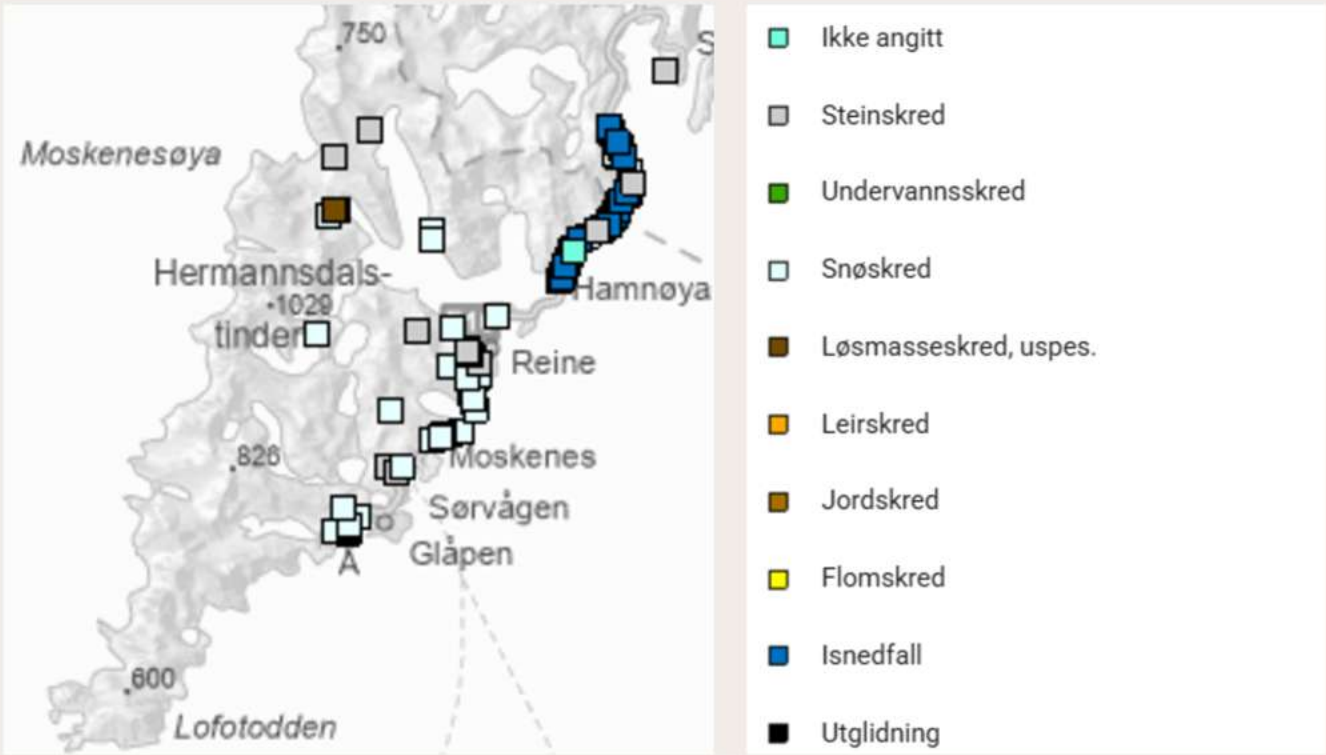

Skredfare

Fjellene i Moskenes kommune er bratte. Berggrunnen er hovedsakelig granitt og gneis; harde, stabile bergarter. Selv med harde, stabile bergarter vil frostsprengning og forvitring danne svakheter i bergene over tid. Det går fra tid til annen steinsprang i kommunen. NVEs aktsomhetskart for steinsprang (10) viser at nesten hele kommunen omfattes av aktsomhetsområde for steinsprang. Det er kun Å, Sørvågen, Moskenes, Reine og øyene i Reinefjorden som ikke befinner seg i områder for aktsomhetsområde for steinsprang. Tilsvarende viser NVEs aktsomhetskart for snøskred at det er snøskredfare de fleste steder i kommunen. Utstrekningen for snøskred er ytterligere omfattende enn steinsprang. Det må derfor legges til grunn at alle turområder i kommunen er omfattet av en viss fare for skred, både steinsprang og snøskred. I NVE sin database over skredhendelse er det registrert inn en rekke hendelser som tydelig viser hvor utsatt kommunen er.

Utsnitt fra NVE sitt aktsomhetskart for steinsprang og snøskred (11). Utsnitt til venstre viser områder hvor det er sannsynlig at det kan gå steinsprang farget med sort og grått. Høyre utsnitt viser hvilke områder hvor det er risiko for snøskred, angitt med rød farge.

Utsnitt fra NVE sitt aktsomhetskart som viser historiske skredhendelser (11).

Analysen

Det er gjennomført detaljerte analyser for alle resultatmålene. Analysene gjennomgås på s. 15 – 27, med en tilhørende tiltaksplan på s. 28.

Sikre innbyggernes tilgang til nærturer

Gjennom arbeidet med friluftslivets ferdselsåreplan har arbeidsgruppa vurdert tilgangen til nærturstier i alle bygdene i kommunen. Kartleggingen viser at Tind, Marken V, Solbakken, Mørken Ø og Vestervalen har dårligst tilgang på turstier og nærområder for friluftsliv. I disse bygdene er det terrengmessige forhold som begrenser mulighetene: bratt terreng på den ene siden av bebyggelsen og vei og hav på den andre. E10 er eneste gjennomgående ferdselsåre, og veien har smal bredde uten fortau eller gang- og sykkelvei.

For at innbyggerne skal kunne komme seg trygt ut på lokale turer, er det derfor behov for å etablere fortau eller gang- og sykkelvei langs E10. Dette må tas opp med Statens vegvesen som vegeier.

På Andøya finnes det allerede en sti over holmen, men det er et ønske om en sammenhengende tursti på nordsiden av øya. Dersom turstien etableres som turveg, kan den også fungere som en tryggere ferdselslinje for myke trafikanter som i dag må gå nær E10.

Olenilsøya har to stier: turen til Olenilstoppen og stien ut til fyret, hvor deler av traseen følger en etablert steinvei. På Hamnøy er det mulig å gå både mot Skagen, Akkarvika og inn Vorfjorden, men mangelen på fortau eller gang- og sykkelvei langs E10 gjør at adkomsten ikke er trygg. Dersom det etableres trygg ferdsel langs E10 fram til tunnelinnslaget, vil dette knytte Hamnøy bedre til de omkringliggende områdene. Det samme gjelder muligheten for å gå mellom Hamnøy, Olenilsøya og Andøya.

Sikre tilgang for gående og syklende langs E10 mellom Å og Hamnøy.

E10 er transportåra gjennom kommunen. E10 fra Flakstad til Å, slynger seg på yttersiden av fjellene, fra bygd til bygd, langs bratte berg og gjennom tunneller og rasbygg. Tradisjonelt har det vært sjøfart som har vært forbindelsen mellom Moskenesøya og resten av verden. Bolighusene ligger stedvis svært tett mot veien. E10 er nasjonal turistvei. SVV er vegeier. Veien har ikke i sin helhet full veibredde, og det er ikke regulert eller bygget gang- og sykkelveg eller fortau.

For å bedre forholdene for myke trafikanter er det behov for en reguleringsplan for E10 hvor trafikkavvikling og myke trafikanter vurderes. Moskenes kommune må arbeide for at dette blir adressert når E10 mellom Nappstraumen og Å får utbedringer gjennom prosjekter finansiert av nasjonal transportplan (8).

Tilrettelegge for fysisk aktivitet i nærområder for å fremme god fysisk og psykisk helse, eksempelvis uteområdet på Sørvågen Skole

Ved Sørvågen pågår arbeidet med prosjektet «Møteplass 0–100 år». Målet er å utvikle et attraktivt uteområde som kan brukes både i og utenfor skoletid. Området skal legge til rette for miljø- og trivselsskapende aktiviteter og fungere som et felles uteanlegg for innbyggere i alle aldersgrupper. Det skal oppmuntre til egenaktivitet gjennom hele året og være en naturlig og tilgjengelig møteplass for lokalsamfunnet.

Foto: adonyig from Pixabay

Velge ut områder i samarbeid med barnehagen som kan utvikles til «deres hemmelige» plasser

Arbeidsgruppa kontaktet barnehagen for å utforske mulighetene for å skape «hemmelige plasser» – små lommer av nærmiljøet som kan bli barnas egne oppdagelsessteder. Når planen sendes til saksbehandling avventes svar, men dette er et mål vi ser fram til å utvikle videre. Når dialogen er etablert, vil vi sammen lete etter steder som både er trygge og praktiske, men som samtidig kan romme akkurat nok mystikk til at barna får følelsen av å være på sitt eget lille eventyr.

Foto: Lofoten Friluftsråd

Jobbe for at det etableres en padleled i Reinefjorden med utgangspunkt i Reine ytre havn

Det er flere firma som tilbyr utleie av kajakk og tilbyr organiserte padleturer på Reinefjorden. Kommunen ønsker å tilrettelegge for et offentlig tilgjengelig sted der kajakk og kano kan sjøsettes, og hvor det finnes informasjon om anbefalt padleled.

For padling er god tilgjengelighet avgjørende. Ved Reine ytre Havn er det etablert parkeringsareal som gjør området godt egnet som startpunkt.

Reinefjorden og Kjerkfjorden er godkjente fiskeplasser for aktive redskaper, og hele fjordsystemet er viktige oppvekst- og beiteområder for en rekke arter. Det er søkt om etablering av akvakulturlokaliteter på to steder: én i Vorfjorden og én mellom Tennes og Veines.

Foreslåtte padleleder fra Reine:

1. Reine ytre Havn – Vorfjorden – Reine (ca. 11,4 km)

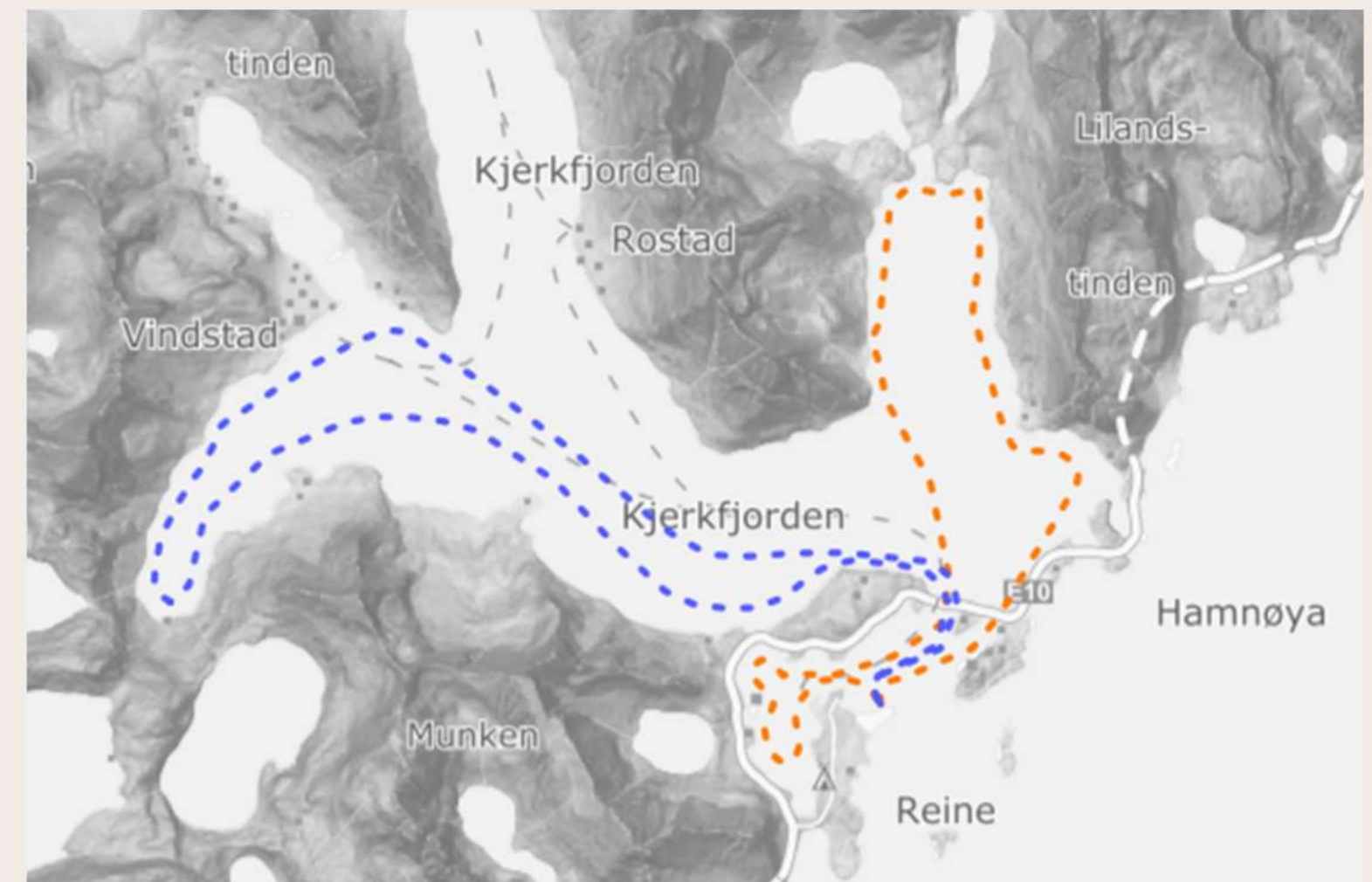
Fra Reine ytre Havn går padleleden mellom Sakrisøy og Olenilsøy og videre mot Hamnøy. Fortsett inn langs østsiden av fjorden til Bjørnvika. Innerst i Vorfjorden ligger en liten holme. På innsiden av denne ligger et lite vann som tidligere kunne nås ved å vade over en steinfylling. I dag blir området helt tørrlagt ved fjære sjø, og det er ikke mulig å komme inn med kajakk eller kano.

Returen anbefales langs vestsiden av Vorfjorden. Holder man seg nær land, finnes et undervannskjær som kan passeres nedenfor Snebakkan. Det er behov for ekstra oppmerksomhet ved lavvann. Kryss Reinefjorden tilbake, padle under brua mellom Sakrisøy og Andøya, og avslutt gjerne turen med et besøk i Reinevågen.

2. Alternativ led: Reine – Forsfjorden – Tennes – Vindstad – Reine (ca. 15,6 km)

Et alternativ er en tur inn Forsfjorden. Padle langs vestre og søndre side av Reinefjorden og inn mot Tennes. Her ligger restene av en tidligere bosetning og en kraftstasjon som fremdeles drives. Det er mulig å gjøre strandhogg i området og gå en kort tur i Fjorsfjorden.

For returen anbefales det å padle langs nordsiden av Forsfjorden og videre opp mot Vindstad, før man følger fjorden tilbake til Reine ytre Havn. Total lengde er om lag 15,6 km.

Forslag til padleled på Reinefjorden. Padleled til Vorfjorden er vist med oransje stiplet linje og padleled til Forfjord er blå.

Sykehjem/omsorgsboliger skal ha tilgang til sansehage, gjerne med hvilebenk

I Moskenes kommune finnes det tilbud om både sykehjem og omsorgsboliger, hovedsakelig lokalisert ved Moskenes sykehjem og rehabiliteringssenter på Reine. Sykehjemmet ligger rett ved siden av rådhuset og fotballbanen på Reine. Det er noen små uteområder som kan disponeres av sykehjemmet, men det er ingen sansehage eller hage med tilhørende benk.

Sansehager er tilrettelagte og ofte lukkede hager, hvor pasientene kan oppleve planter og natur, frisk luft og bevege seg i trygge og tilrettelagte omgivelser. I sansehagen kan man ta, lukte, se og føle på planter. Dette kan oppleves som stimulerende for brukere, så vel som pårørende. Bruk av sansehager kan være passiv ved at man bare oppholder seg i hagen og gleder seg over ulike stimuli som frisk luft, fuglesang, solskinn og varme. Aktiv bruk handler mer om aktivitet som er hensiktsmessig for den enkelte, for eksempel kan personer som er urolige ha et trygt sted og bevege seg (vandre hage).

Det anbefales at Moskenes kommune arbeider for å etablere en sansehage utenfor Moskenes sykehjem, i samarbeid med ansatte og brukere. En slik hage bør ha en benk som gir rom for ro og opphold, og en kort sti som kan brukes til enkel aktivisering for beboere og pårørende.

Tilrettelegge for økt organisert aktivitet og utstyrssentral (BUA) med fokus på ungdom

Moskenes kommune har opprettet et utstyrlager, lokalisert på Sørvågen skolen. Lageret fungerer som bod for utlån av utstyr (BUA) og drives på dugnad av en ansatt ved Sørvågen skole. BUA er en nasjonal, ideell organisasjon hvor man kan låne utstyr til sport og friluftsliv. Visjonen til BUA er at alle unge skal være i jevning fysisk aktivitet, uten økt forbruk. BUA er i utgangspunktet rettet mot barn og unge, men tillater utlån til alle med norsk bostedsadresse og mobiltelefonnummer.

Finne løsninger for utfartsparkering, toalett og renovasjon

E10 gjennom Moskenes er utpekt som nasjonal turistvei. Statens Vegvesen har derfor arbeidet systematisk med etablering av rasteplasser med toaletter og returpunkt for restavfall i flere år. Toalettene er kun åpne i sommerhalvåret.

Disse rasteplassene, som egentlig er tiltenkt veifarende og ikke de som bruker friluftslivets ferdselsårer, blir også benyttet av turister i bobiler og teltfolk, som overnatter ved og langs E10. Den utstrakte bruken av rasteplasser og veilommer til overnatting skaper utfordringer for fremkommelighet, trafiksikkerhet og lokal håndtering av avfall. Denne temaplanen jobber ikke systematisk turisme, men ser på hvor det skal finnes parkering for de som ønsker å utøve aktivt friluftsliv uavhengig av bostedsadresse.

I analysene for ferdselsåreplanen er det sett på hvilke turruter som skal fremmes som merkede turstier. Det er valgt ut ni turruter for Moskenes. For disse turrutene skal det arbeides særskilt med å tilrettelegge for parkering og sørges for at det ved turstart finnes parkering, renovasjonsløsninger og toalett. Øvrige områder kan også ha behov for tilsvarende tiltak, men det er valgt at fokus i første rekke skal være for disse ni områdene som er videre omtalt på side 21-26.

Velge ut turmål som skal tilrettelegges for å kanalisere ferdsel, herunder arbeid med sti, skiltplan og informasjonstiltak

Innenfor forvaltningen er kanalisering et viktig virkemiddel for å få brukere til å foretrekke enkelte stier foran andre. Det er ønskelig at enkelte stier trekkes frem som gode, egnede turmål, hvor det kan gjøres stirestaurende tiltak. Dette bidrar til å redusere tråkk på andre stier og sørge for at turgåere følger oppmerket sti. Dette vil igjen bidra til å motvirke erosjon og tap av skader på naturen.

Det er anbefalt å velge ut stier som tåler stor mengde tråkk og ferdsel, eller som kan settes i stand for å tåle stor grad av ferdsel. Etter en utvelgelsesprosess hvor de ulike utfordringene fra s. 11–13 er vurdert, er følgende turstier er foreslått for tilrettelegging og kanalisering av ferdsel:

- Natur og kultursti Å
- Seljelia
- Stuvdalsvatnet
- Munkebu
- Sørvågvatnet
- Akkarvikodden
- Bunesfjorden
- Kjerkfjorden – Selfjord
- Reinebringen

Ved etablering av en merket tursti må det forventes økt behov for parkering, og det er derfor viktig at dette blir vurdert for hver enkelt turveg/sti.

Etter tilrettelegging av stiene er det et ønske om at stiene kan tilgjengeliggjøres via kart. Både at det kan utarbeides lokale turkart, og at man melder inn turstiene til Kartverket for registrering i den nasjonale kartdatabasen. Som et ledd av arbeidet med temaplanen er eksisterende kartfesta turruter gjennomgått og det er et ønske om at enkelte av disse tas ut av den nasjonale kartdatabasen. Det er forventet at det vil ta noe tid før nasjonale kart er oppdatert.

Av de ti turrutene som inngår i kanaliseringen ligger åtte innenfor NVEs aktsomhetskart for snøskred og steinsprang. Det er kun turrutene som ligger utenfor aktsomhetskartet som har dette omtalt i videre beskrivelser.

Trafikale utfordringer er i liten grad omtalt for de enkelte turrutene. For de fleste utvalgte turrutene gjelder at parkering er i umiddelbar nærhet til E10. Den trafikale belastningen på vegnettet er allerede høy og det forventes ikke å øke som en følge av merking av turruter. Det er ønskelig at opplysninger om ulike turruter kan få besøkende til å ville velge en annen turrute enn den mest populær, Reinebringen, og at belastningen i området kan fordeles over et større geografisk område.

Natur- og kultursti Å

I enden av E10, på Å, går det en asfaltert turvei fra parkeringsplassen og sørover mot havet. De fleste følger den asfalterte stien til den tar slutt, før ferdselen sprer seg videre over hele platået. Det er et ønske om å utvikle dagens trasé til en liten rundtur på under 1 km. Stien skal legges slik at den ikke er til sjenanse for innbyggerne i Langhaugan. Det er ønskelig at turveien utformes som en godt tilrettelagt turvei som kan benyttes av rullestolbrukere. Det er også ønske om å sette ut benker på strategiske steder langs rundløypa.

I enden av E10 ligger en stor parkeringsplass med moloker for restavfall og et servicebygg med toalett. Parkeringsplassen eies og driftes av Statens Vegvesen. Servicebygget eies og driftes av Museum Nord, og toalettene er åpne hele året.

Det er allerede betydelig slitasje i terrenget på platået. Etablering av en tilrettelagt turvei vil være et godt virkemiddel for å lede besøkende gjennom området og redusere uønsket tråkk over større arealer. Rundturen kan med fordel inkludere ulike informasjonspunkter med tema som fugleliv, geologi eller historiske fortellinger. Her er det stort handlingsrom for utvikling.

Turen er én av de to beskrevne rutene i Moskenes som geografisk sett ikke ligger innenfor NVEs aktsomhetsområder for steinsprang eller snøskred (10).

Ågvatnet rundt

For å gå rundt Ågvatnet, parkerer man på samme parkering som for natur- og kulturstien på Å. Parkeringsplassen eies og driftes av Statens Vegvesen. Servicebygget med toalett, driftes av Museum Nord. Toalettene er åpne hele året.

Fra parkeringsplassen går det flere stier opp mot Lilandstabben. Området er sterkt preget av slitasje, og vegetasjonen er flere steder slitt bort slik at det ligger bart berg i stien. Det går også en sti inn i Hennummarka og videre langs Ågvatnet. Det er ønskelig å etablere én hovedsti opp på Lilandstabben som deretter fortsetter rundt Ågvatnet. Det bør vurderes om det skal etableres en sti i øvre del av Hennummarka, men stien må legges godt utenom fiskehjellene. Det har tidligere vært utfordringer med ferdsel tett på fiskehjellene, med risiko for kontaminering av fisken som henger til tørk.

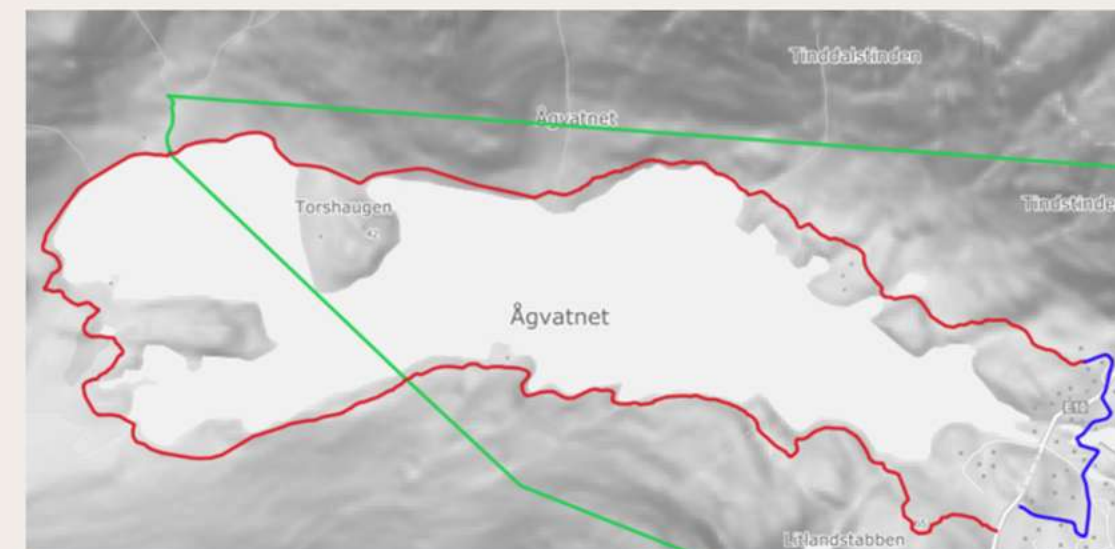
På sørsiden av Ågvatnet går det en tydelig sti langs vatnet fram til Myran. Det er etablert en bro over elva i deltaområdet mellom elva og vannet. Tidligere ble elva krysset på vadesteiner noe lengre oppstrøms. Etter elvekryssingen deler stien seg i en rekke mindre og mer eller mindre oppgåtte stier. På grunn av de mange forgreiningene i stinettet kan det være vanskelig å finne riktig trasé. Det er derfor behov for å kartlegge stinettet og avklare hvor hovedstien skal gå. Traséen må deretter merkes og skiltes tydelig.

Innerst ved Ågvatnet ligger det en privat hytte. Stien som etableres, må legges slik at den går forbi hytta med en avstand som gjør at ferdsel ikke oppleves som forstyrrende.

Gjengroing har ført til at stien er vanskelig å finne på nordsiden av Ågvatnet. Det må ryddes på og langs stien. Det er flere hytter langs nordsiden av vannet og det må ses på hvordan turstien etableres forbi de enkelte hyttene. Der det er mulig, må stien etableres i god avstand til hyttene.

Fra Bulvika og fram til Moskenesveiangår det en definert sti. Den merkede stien anbefales ført videre til enden av dagens Moskenesveien, hvor gående ledes ned til E10. Herfra kan turen skiltes videre inn Moskenesveien og til Norsk Fiskeværmuseum, før man følger veinettet på Å tilbake til parkeringsplassen. Beskrivelsen preges av at alle veiene i området har samme navn, det er derfor lagt inn en skisse for tenkt løsning. Ved å lede gående gjennom Å vil man bedre trafiksikkerheten i området ved å hindre at gående velger å gå gjennom tunnelen på E10. I tillegg gir det turgåere en hyggelig avslutning på turen. Det kan gjøres en rekke tiltak med flere kvalitetselementer på Å. For eksempel kan det ses på mulighet for etablering av badeplass.

Dersom museet er åpent, anbefales det å avslutte turen med en kanelbolle fra bakeriet.

Forslag til trase rundt Ågvatnet. Rød linje viser forslag til sti. Blå linje viser forslag til trase på veinettet gjennom Å. Grønn linje viser grense nasjonalparken.

Utsnitt fra forslag til turvei gjennom Å vises med blå strek. Det må avklares med museum Nord om muligheter for at dette skiltes som turveg og om det kan vurderes tilrettelegging for badeplass langs stien.

Stuvdalsvatnet, Munkebu og Sørvågvatnet

Turene til Stuvdalsvatnet, Munkebu og Sørvågvatnet er alle vurdert som turstier for kanalisering. I analysene er det gjort vurderinger av adkomst og parkering for alle turene. For å begrense trafikk til ulike deler av Sørvågen (og ellers i kommunen) er det ønskelig at tilreisende parkerer på den kommunale parkeringsplassen vis-à-vis Sørvågen skole. Parkeringsplassen er avgiftsbelagt og har verken mottak for restavfall eller toalett. Det er etablert et toalett for gjester utenfor klubbhuset til Sørvågen idrettslag. Dette toalettet kan skiltes bedre, men det bør også etableres et tilgjengelig toalett ved parkeringsplassen.

Det finnes en etablert parkeringsplass utenfor klubbhuset, men kjøring hit krever at besøkende kjører inn Storhaugen, et etablert boligområde. Parkeringsplassen foreslås opprettholdt, men primært for lokal bruk. Parkeringsplassen er såpass etablert at man ikke kan stanse parkering her uten å stenge den fysisk, noe som ikke anses som ønskelig.

Stuvdalsvatnet

Turen til Stuvdalsvatnet starter ved parkeringsplassen ved Sørvågen skole. Første del av turen følger turveien langs Sørvågvatnet. Her er det behov for bedre skilting, både for å lede besøkende til riktig startpunkt og for å tydeliggjøre traséen videre. Det er også behov for lettere tilretteleggingstiltak for å kanalisere ferdselen bedre, og redusere slitasje på vegetasjon.

Stien går deretter rett nordover fra klubbhuset til Sørvågen og Omegn Idrettslag og følger ryggen mellom Stuvdalselva og Sørvågvatnet. På nordsiden av Kvitbergan er det etablert et krysningspunkt over Olaelva før stien fortsetter nordover opp til Stuvdalsvatnet. Det ligger noen hytter langs vatnet, og ferdsel må skje på en måte som ikke forstyrrer disse.

Stien følger vestsiden av Stuvdalsvatnet i lett kupert terreng. Etter Badevika deler stien seg: Mot nord går stien videre til Munkebu, mens stien langs Stuvdalsvatnet fortsetter vest-nordvest og følger høyspentmastene mot Tridalsvatnet. Det har tidligere vært et krysningspunkt over elva mellom Tridalsvatnet og Stuvdalsvatnet, men dette forsvant i en flom i 2024/2025. Turen avsluttes etter at man har krysset elva mellom Tridalsvatnet og Stuvdalsvatnet. Målet for turen kan være Appelsinsteinen, og det er ønskelig å etablere en mindre rasteplass i dette området. Turen er om lag 4 km tur/retur og er klassifisert med middels vanskelighetsgrad i henhold til Merkehåndboka (1).

Stuvdalsvatnet er drikkevannskilde, noe som legger føringer på aktivitet i området. Vannet har god hygienisk barriere, og vannverket vurderer at normalt friluftsliv ikke utgjør en risiko for vannkvaliteten. Det er likevel viktig at vannkilden er tydelig skiltet, og at tiltaket med «bading forbudt» i Stuvdalsvatnet videreføres. Før det eventuelt etableres en rasteplass i området mellom Tridalsvatnet og Stuvdalsvatnet, må utforming og innhold drøftes med det lokale vannverket.

Munkebu

Under fjellet Munken, mellom Tennesvatnet og Fjerddalsvatnet, har Lofoten Turlag etablert ei hytte, Munkebu. I perioden temaplanen ble utarbeidet har hytta vært stengt, og det er foreløpig uvisst om den skal gjenåpnes. Turen kan likevel gjennomføres selv om hytta ikke er tilgjengelig. Turen er litt over 5 km én vei og er klassifisert som krevende i henhold til Merkehåndboka (1).

I likhet med turen til Stuvdalsvatnet følger turen turveien og stien fra parkeringsplassen, over Kvitbergan, forbi krysningspunktet over Olaelva og videre langs Stuvdalsvatnet.

I nordenden av Stuvdalsvatnet fortsetter stien nordover i terrenget, over Tridalsvatnet og videre opp Djupfjordheia. For de som ønsker en større utfordring kan toppen av Djupfjordheia inkluderes som et eget sjekkpunkt. Den merkede stien går noen høydemeter nedenfor selve toppen, som er det høyeste punktet på turen inn mot Munkebu.

Det er en tydelig opptråkket og mye brukt sti inn til Munkebu. Lofoten Turlag har gjennomført sikrings- og vedlikeholdsarbeid og satt opp gjerder og kjetting der dette er vurdert som nødvendig.

Sørvågvatnet

Ved Sørvågen er det etablert en gruslagt turvei rundt Sørvågvatnet. For beboere i området har turen flere innfallsporter der stien møter lokale veier og andre turruter. Turen er tilrettelagt, og deler av den kan benyttes av rullestolbrukere. Rundturen er i overkant av 3 km og er klassifisert som enkel i henhold til Merkehåndboka (1).

Dette er en av få turer i kommunen som i liten grad ligger innenfor NVEs aktsomhetskart for steinsprang og snøskred (10).

Turen går delvis utenfor bebyggelsen og delvis gjennom den. Det er ikke enighet i arbeidsgruppa for temaplanen om at denne stien bør markedsføres som en tursti for tilreisende. Stien brukes allerede av mange besøkende, og skolen har erfart utfordringer knyttet til at tilreisende legger igjen visittkort både i og ved den lokale gapahuken som brukes i skolehverdagen. Flere lokale ønsker at denne turen fortsatt skal være en nærtur.

Det anbefales derfor at denne turveien ikke tas inn i kartgrunnlaget over merkede turstier i kommunen, men at den omtales som en turrute for lokale og nærtur.

Seljelia

Da det ble bygget tunell under Steffenakken, ble den gamle veien liggende langs Seljelia. Veien benyttes i dag som turvei og er kartlagt som svært viktig friluftslivsområde.

Turen er 2,9 km tur/retur og klassifisert som enkel (1). Det er rasteplass ved Steffenakken i nord som også benyttes som parkering for de som ønsker å gå turen langs Seljelia. På rasteplassen er det moloker for restavfall. Det er ingen toalett i tilknytning til turen.

Sør for tunnelen finnes det en mulig avkjøring som brukes av turgåere, men plassen benyttes i stor grad av bobiler som overnattingssted. Arealet ønskes videreutviklet til parkering for bevegelseshemmede og turgåere. En mulig løsning kan være tidsbegrenset parkering og avgiftsparkering. En slik ordning krever både vedtak og oppfølging, og vil medføre kostnader for kommunen. Parkeringsinntekter kan bidra til delvis finansiering. Det må vurderes hvilke tiltak som er mest formålstjenlige.

Adkomsten til turveien er enkel fra begge parkeringsplassene, og turgåere kan lett passere sperringene som er satt opp for å hindre motorisert ferdsel. Fra rasteplassen på Steffenakken er litt av den gamle veibanen beholdt og det er satt opp dobbelt autovern mellom gående og trafikk. Det er gjerde og/eller autovern mellom skråningen ned mot sjøen og turveien, for å forhindre fallulykker.

Turen er ikke skiltet. I tillegg til å skiltes som turrute bør veien bør skiltes som sykkelsti for å forhindre syklist i å sykle gjennom tunellen på E10.

Akkarvikodden

Da det ble bygget tunnel under Lilandstinden/Festhæltinden, ble den gamle veien mellom Akkarvika og Hamnøy tilrettelagt som gang- og sykkelvei. Turveien er sperret med bom ved rasteplassen på Akkarvikodden og ved innkjøringen fra Hamnøysiden. Veien har gjennomgående autovern mot sjøsiden, og asfalten ligger stort sett uberørt. Turen er 3 km tur/retur og er klassifisert som enkel (1).

Statens vegvesen har etablert en rasteplass ved Akkarvika som kan benyttes som parkeringsplass for turgåere. Rasteplassen har molok for restavfall og toalett. I dette området ligger også kommunens 1000-årssted. Det går flere små turstier fra rasteplassen og ned til kunstinstallasjonen Laubærblad, som er en del av Kulturlandskap Nordland. Stiene kan følges videre ned mot havet.

På Hamnøysiden av turveien er det opprettet en helikopterlandingsplass, men dersom avkjøringen er åpen finnes det noen få parkeringsplasser før bommen.

Turen er ikke skiltet. I tillegg til å skiltes som turrute bør veien bør skiltes som sykkelsti for å forhindre syklist i å sykle gjennom tunellen på E10.

Bunesfjorden

Fra Reine går det ferge inn Reinefjorden til Kjerkfjorden og til Vindstad ytterst i Bunesfjorden. Fra fergetoaia på Vindstad kan man følge veien gjennom bebyggelsen i Bunesfjorden. Innerst i fjorden starter en tursti som går inn i Lofotodden nasjonalpark, over Einangen og ned til stranda på Bunes. Turen er 3 km én vei, med en stigning på om lag 70 meter.

Nasjonalparken og nasjonalparkforvalteren har arbeidet med stien, som nå er tydelig og godt opparbeidet. Der det tidligere fantes en rekke stier på kryss og tvers, er det nå etablert én fast trasé. De fleste besøkende ender opp med å gå minst 7 km, da det knapt er mulig å besøke området uten å krysse stranda minst én gang. Turen er klassifisert som middels vanskelighetsgrad i henhold til Merkehåndboka (1).

På Bunes har det tidligere vært bosetninger, og spor etter disse er fremdeles synlige. Bosetningen langs Bunesfjorden går langt tilbake i tid, og landskapet er registrert som et verdifullt kulturlandskap.

I området finnes det flere arter som er sårbare eller truede, blant annet fiskemåke, alke og gråmåke. Det finnes også sårbare karplanter og sopp. Det er derfor av stor betydning at besøkende følger stien og skiltingen som er satt opp i området.

Kjerkfjorden – Selfjord

Innerst i Kjerkfjorden går det en sti over til Horseid og videre over fjellet til Selfjord i Flakstad kommune. Turen er 2 km til Horseid og 8,5 km til Selfjord, og er klassifisert som krevende. Stien er populær og går stedvis over myr. På Flakstadsiden er det behov for erosjonsreducerende tiltak og en vurdering av eventuell flytting av stien.

Det er besluttet at stien ikke skal markedsføres som en merket tursti, da det ikke er ønskelig med økt belastning i området. I tillegg er turen såpass krevende at man ikke ønsker at den skal bli et turmål som tiltrekker seg høy trafikk. Stien er likevel omfattet av de kanaliserte turrutene, ettersom det er behov for å etablere én felles hovedtrasé og gjennomføre generelle erosjonsreducerende tiltak. Det er derfor viktig at nødvendige tiltak for denne stien inngår i tiltakslista.

Reinebringen

Tre av resultatmålene i temaplanen omfatter arbeid knyttet til Reinebringen. I tillegg er Reinebringen valgt ut som en av de merkede turrutene. Analysen for disse tre delmålene er skrevet sammen med analysen for Reinebringen som en merket turveg/tursti. De tre delmålene er:

Reinebringen må tilrettelegges videre.

Det må arbeides for at Reinebringen blir en nasjonal turiststi, slik at man sikrer driftstilskudd til besøksforvaltning av Reinebringen.

Det må jobbe videre med sikkerhetstiltak på Reinebringen, herunder videreføring av vertsskapsordningen.

Turen opp til Reinebringen starter fra parkeringsplassen ved Reine ytre Havn. Første del av turen går på fortau langs asfaltert vei i Reine. Reineveien må krysses før Reinehalsen, før man krysser tilbake igjen over Reineveien i krysset mellom Reineveien og E10. Derfra følger stien den tidligere veitraseen til E10 frem til foten av den steinsatte sherpatrappa. Etter mange år med slitasje på stien ble det besluttet å bygge en Sherpatrapp opp til toppen av Reinebringen. Arbeidene startet i 2016 og har vært gjennomført i flere etapper. En siste del av stien gjenstår før sherpatrappa går helt til toppen.

Turen er klassifisert som middels til krevende, og godt fottøy er nødvendig. Det er få naturlige stoppesteder langs traseen, og man må følge samme sti både opp og ned. Det er registrert mindre steinfall i området, og turgåere må være oppmerksomme underveis. Turen er 4 km tur/retur og har en samlet stigning på 845 høydemeter, noe som gir den en klassifisering som krevende i henhold til Merkehåndboka (1).

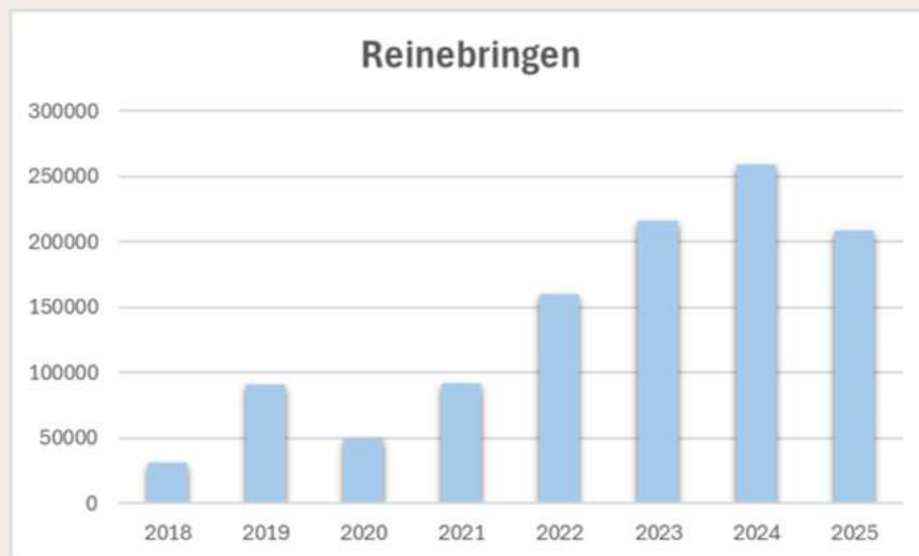
Adkomst til parkeringsplassen krever at man kjører gjennom hele Reine tettsted. God skilting og tydelig informasjon til besøkende er derfor viktig. Det er gjennomført en rekke tiltak for å gi bedre informasjon til tilreisende, men det er fremdeles potensiale for forbedring.

Det må også være tilstrekkelig skilting for de gående, både med hensyn til hvor man skal gå, og hvordan turgåere ledes gjennom Reine uten å være til hinder eller fare for lokal trafikk. I tillegg må det vektlegges informasjon om hvor det finnes toalett og renovasjon for turen.

Den største utfordringen er å sikre at informasjonen faktisk når ut til de tilreisende. Tydelig skilting langs E10 og Reineveien er en forutsetning for at parkeringsplassen ved Reine Ytre Havn skal fungere optimalt. Både Reine turistinformasjon og Circle K arbeider aktivt med å formidle nødvendig informasjon til besøkende, og samarbeider med andre lokale aktører om hvilken informasjon som skal kunngjøres.

Stien er stengt om vinteren og Moskenes kommune stenger stien med kjetting informasjonsskilt om at stien er stengt.

Ferdselstillerne til Lofoten Friluftsråd viser at Reinebringen er den mest populære fotturen i Lofoten. Mange tilreisende har bestemt seg for å gå turen før de ankommer området, og ikke alle har nødvendig kunnskap om fottøy, bekledning eller hvor krevende turen faktisk er. For å redusere risiko for ulykker og redningsaksjoner har kommunen etablert en vertskapsordning med stivakter i høysesongen. Stivaktene står ved starten av sherpatrappa og beveger seg oppover i traseen. De gir besøkende råd om fottøy, bekledning og nødvendig utstyr, samt svarer på spørsmål. Ordningen har vist seg viktig for å forebygge ulykker og håndtere situasjoner som oppstår i et område med høyt besøkspress.

Figuren ovenfor viser utviklingen i antall passeringer på stien til Reinebringen i perioden 2018–2026. Tallene er registrert av ferdselstillerne til Lofoten Friluftsråd og angir estimert antall besøkende basert på registrerte passeringer ved punktet der telleren er plassert.

Stien var svært populær allerede før stableringen av sherpatrappa, men i kombinasjon med pandemien, sosiale medier og økt interesse for aktiv ferie, har turen fått en betydelig økning i besøkstall.

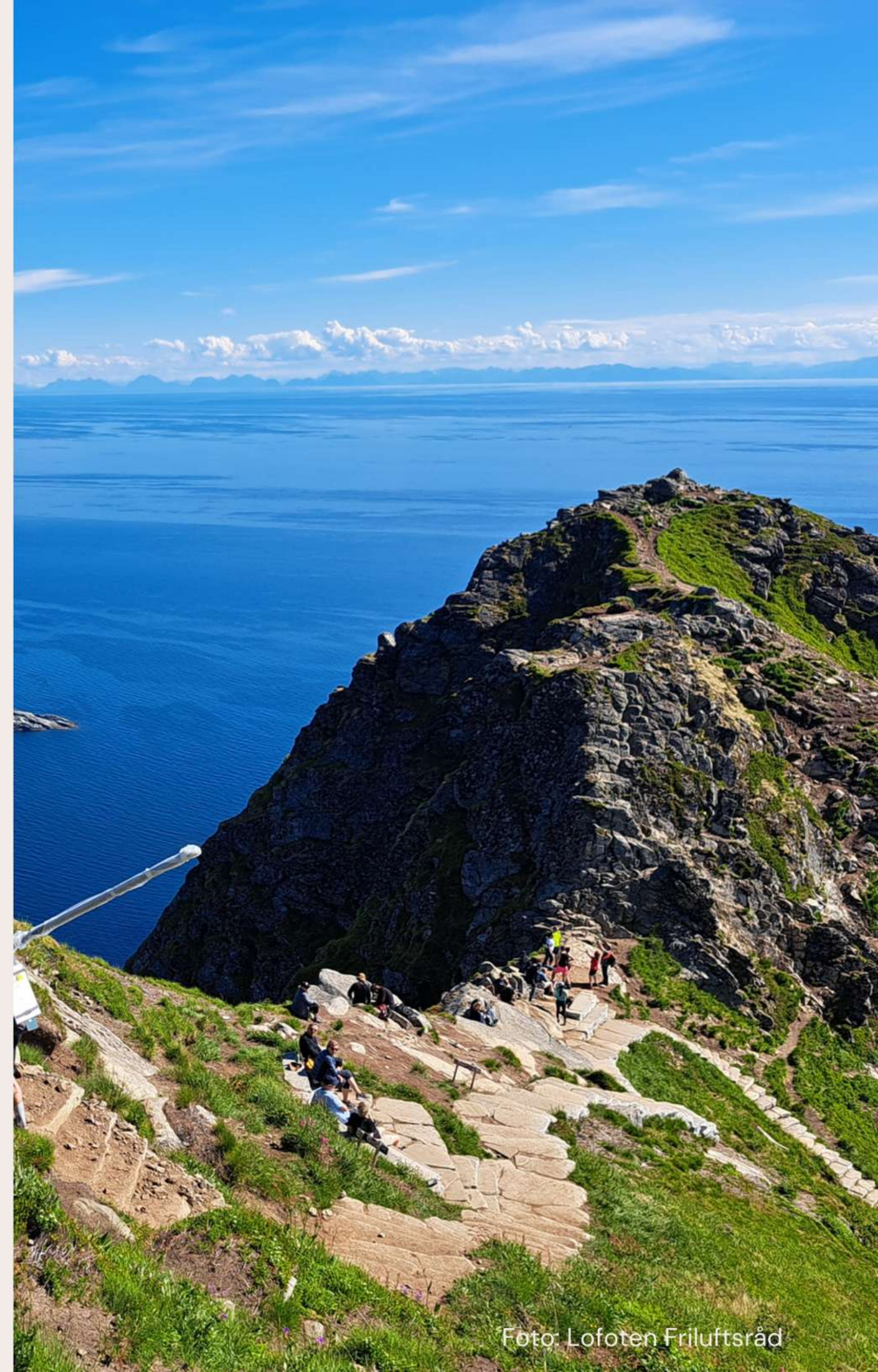
Det høye besøkstallet medfører et kontinuerlig behov for oppfølging av både sherpatrappa, stien og infrastrukturen rundt. Dette er en løpende kostnad for kommunen. For å sikre mer forutsigbar finansiering er det nødvendig at Reinebringen inngår i ordningen Nasjonale turiststier (9).

Moskenes kommune mottar i dag støtte fra Miljødirektoratet gjennom en tilskuddsordning til vertskap i populære turområder. Det er imidlertid ingen garanti for at denne støtten vil videreføres. Vertskapsordningen viser tydelig at både stien og de besøkende trenger fortløpende oppfølging, og stabil drift forutsetter langsiktige økonomiske rammer.

Autorisasjon som Nasjonal turiststi vil kunne bidra til dette. Ordningen retter seg mot stier med svært høyt antall besøkende, ofte med en stor andel utenlandske gjester.

Typiske utfordringer er stor slitasje på stien, søppelproblematikk, behov for tydelig informasjon om sikker ferdsel og vanskelighetsgrad, samt utfordringer knyttet til beredskap. Dette samsvarer med situasjonen ved Reinebringen.

Stier som inngår i ordningen, må vise til helhetlig og langsiktig planlegging og skal være gode eksempler på bærekraftig naturbasert reiseliv. Ordningen gir mulighet til å søke tilskudd til nødvendige tiltak, inkludert videreføring av vertskapsordningen, og kan dermed styrke både drift og kvaliteten på tilretteleggingen ved Reinebringen.

Tiltaksplan s.1

Sted	Tiltak	Ansvar
Hamnøy – Å	Ta initiativ til samtaler med SVV for å argumentere for behov for fortau eller gang- og sykkelvei langs E10 mellom Hamnøy og Å	Moskenes kommune
Andøya	Etablering av sykkelsti på nordsiden av øya kan sees i sammenheng med fortau/gang-sykkelvei langs E10.	Moskenes kommune
Sørvågen	Opparbeide hemmelige uteplasser for barnehagen	Moskenes kommune
Reine ytre havn	Jobbe for at Reine Ytre Havn blir en helheltlig innfallsport av høy kvalitet, som kan håndtere et høyt besøkstrykk	Moseknes kommune og Lofotodden NP
Reine ytre Havn	Det må etableres et informasjonspunkt på innfallsporten Reine Ytre Havn, og vandringen fra innfallsporten og til stistarten på Reinebringen må skiltes og merkes slik at man skaper et tydeligere skille mellom myke og harde trafikanter gjennom Reine sentrum.	Moskenes kommune. Informasjonspunkt: Lofotodden NP
Reine ytre havn	Avklare rettigheter for bruk av kaianlegg til utsetting av kajakk/kano. Utarbeide nødvendig informasjonsmateriell for padleled Reinefjorden.	Moskenes kommune
Moskenes sykehjem	Etablering av sansehage for pasienter og pårørende.	Moskenes kommune
Sørvågen	Utvide tilbudet ved BUA	Moskenes kommune
Å	Kartlegging og planlegging av kultur- og natursti.	Moseknes kommune og Lofotodden NP
	Avklaring med museum Nord hvordan turgåere kan ledes gjennom Å fra Ågvatnet og tilbake til parkeringsplassen.	Moskenes kommune
Ågvatnet	Kartlegging av sti og utarbeides en etablerings- og vedlikeholdsplan for stien rundet Ågvatnet.	Moseknes kommune og Lofotodden NP
Kanalisererte stier	De kanaliserte stiene må skiltes i henhold til merkehåndboka. Skiltene må plasseres lett synlig, med korrekt farger og være plassert i tilpasset høyde.	Moskenes kommune og Lofotodden NP

Tiltaksplan s.2

Sted	Tiltak	
Parkeringsplass vis á vis Sørvågen Skolen	Etablering av returpunkt for avfall og toalett. Begge må skiltes på en slik måte at det er enkelt for besøkende å finne.	Moskenes kommune
Sørvågvatnet/ Stuvdalsvatnet	Forbedre merking og skilting av stier rundt Sørvågvatnet og Stuvdalsvatnet. Sperre av villstier som det i de siste årene har blitt flere av.	Moskenes kommune / Lofotodden NP
Stuvdalsvatnet	Sikre tilstrekkelig skilting av vannkilde – bading forbudt.	Moskenes kommune / Vannverket
Stuvdalsvatnet	Sikre kryssing av elv mellom Tridalsvatnet og Stuvdalsvatnet. Etablering av "rasteplass" i området ved Appelsinsteinen.	Moskenes kommune / Idrettslag (?)
Sti til Munkebu	Stien må ha en vedlikeholdsplan, slik at kjettinger og skilt blir fulgt opp på en tilfredsstillende måte og at stierosjon overvåkes.	Moskenes kommune / Lofoten Turlag
Seljelia	Etablering av toalett på rasteplassen.	Moskenes kommune
Kjerkfjorden	Det må etableres et informasjonspunkt i Kjerkfjorden.	Lofotodden NP
Kjerkfjorden – Selfjord	Stien må kartlegges med hensyn på behov for erosjonsreducerende tiltak og det må gjøres sikring som trygger både folk og lokal fauna og flora.	Lofotodden NP
Vindstad	Det må etableres et informasjonspunkt på Vindstad. Toalettet og venterom må oppgraderes for å håndtere et høyere besøkstrykk.	Lofotodden NP
Reinebringen	Reinebringen må tilrettelegges helt til toppen av Reinebringen	Moskenes kommune
Reinebringen	Det må arbeides for at Reinebringen blir en nasjonal turiststi	Moskenes kommune
Reinebringen	Det må jobbes videre med sikkerhetstiltak, og vertskapsordningen må videreføres.	Moskenes kommune
Reinebringen	Det må vurderes hvordan man på en best mulig måte kan informere om tilgang til toalett og renovasjon for besøkende.	Moskenes kommune

Kilder

1. Den Norske Turistforening, Innovasjon Norge, Friluftsrådernes Landsforbund (2019) Merkehåndboka. Tilrettelegging og synliggjøring av turruter. https://www.merkehandboka.no/wp-content/uploads/2023/04/DNT_Merkehandbok_2019.pdf
2. Helsedirektoratets anbefaling for fysisk aktivitet: <https://www.helsedirektoratet.no/forebygging-diagnose-og-behandling/forebygging-og-levevaner/fysisk-aktivitet>
3. Helsedirektoratet (2021) Sektorrapport om folkehelse – Trygge og helsefremmende miljøer/tilgang til natur og rekreasjonsområder friluftsliv og idrett
4. Klima og miljødepartementet (2018) Handlingsplan for friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet. ISBN 978-82-457-0510-2
5. Lofotodden Nasjonalpark <https://www.lofotoddennp.com/om-nasjonalt-parken/>
6. LOV-2003-07-04-74 Lov om forsvarlig hundehold (hundeloven)
7. Miljødirektoratet. Ta hensyn i hekketiden. 10. april 2025. Tilgjengelig fra <https://www.miljodirektoratet.no/vev/ferdselsforbud/>
8. NTP 2025-2036: Fylkesvis oversikt. Fylkesvis oversikt over prosjekter og tiltak i Nasjonal transportplan 2025-2036. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ntp-2025-2036-fylkesvis-oversikt/id3031420/>
9. Nasjonal Turiststi: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/friluftsliv/turiststier/nasjonale-turiststier/>
10. NVE – Faresonekart – Moskenes kommune <https://www.nve.no/naturfare/utredning-av-naturfare/flom-og-skredfare-i-din-kommune/faresonekart-kommuner/nordland/Moskenes-kommune/>
11. Rapport helsedirektoratet (2020) vunne leveår og helsetapsjusterte leveår (DALYs) ved fysisk aktivitet
12. Statistisk sentralbyrå (2024) Levekårsundersøkelsen 2024. Dokumentasjonsnotat. ISSN 2535-727
13. Stortingsmelding 18 (2015-16) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet.
14. Store norske leksikon – <https://snl.no/Moskenes>

Utarbeidet av:

Moskenes
kommune

Lofotodden
nasjonalpark

Foto: Lofoten Friluftsråd